

A civilek – mint a tüzet – akkor is őrizték a gyulai kolbász értékét, amikor a hivatásos világ veszni hagyta volna...

Szerző: Kiss A. János

Dinya Imrével, a Gyulai Civil Szervezetek Szövetsége alelnökével, a Gyulai Hentesek Hagyományőrző Egyesülete elnökével, a Gyulai Városbarátok Körének elnökségi tagjával mi mással vághattunk bele a beszélgetés kellős közepébe, mint azzal, hogy megkérdezzük: mi vitte éppen a hentes szakma közelébe? Aztán mindenféle szakmai, civil szervezeti, szövetségi témák is terítékre kerültek.

– Harminc éve jelentkeztem ipari tanulónak. Hogy miért akartam hentes lenni? Azért, mert akkor azt gondoltuk, hogy ez olyan szakma, amely örökké lesz. Lassan már bebizonyosodik, hogy ez nem így van...

– *Zám András vezérigazgatói fénykoráról van szó, kétezernél többen dolgoztak akkoriban a Gyulai Húskombinátban, talán három műszakban is, sertések százezreit...*

– ... egymilliót...

– ... *vágtak le egy évben, marhavágás is folyt. Hatalmas mennyiségű árut szállítottak az akkori Szovjetunióba, s már hasonló minőségben, mint a nyugati országokba. Még az USA-ba is exportáltak valamennyit.*

– A lényeg az oroszországi export volt. De jó lenne ma is! A rendszerváltáskori tévedés az volt, hogy „nem kell nekünk az orosz piac, inkább Nyugat-Európába szállítunk!” A lengyel, a dán, a holland, az argentin, a német húsosok bizonyára örömtáncot jártak ennek hallatán.

Hentesek a gyulai húsos hagyományokért

– *Egyre többször találkozhatunk egyesületük hírével, ténykedésével. Mikor, milyen körülmények között alakultak meg?*

– A Gyulai Hentesek Hagyományőrző Egyesületének története azzal kezdődött 2007-ben, hogy ez az épület, mely korábban is a gyulai kolbász történetét bemutató kiállításnak adott otthont, a mi szempontunkból bajba került. Illetve 2007-ben az akkori városvezetés nem tartott igényt erre az épületre, sem a benne lévő kiállítási anyagra, ez utóbbit átadták a megyei múzeumnak, az épületet pedig értékesítésre hirdették meg. A Gyulai Városbarátok Köre, ez az alapvetően lokálpatrióta szervezet, hosszas tervezgetés, beszélgetések után megkeresett több gyulai henteset. Feltették a kérdést: lenne-e kedvünk létrehozni egy egyesületet azzal a céllal is, hogy visszaszerezzük a kiállítási anyagot, s az épületet „megmentsük” az értékesítéstől? Úgy tizenötön megalakítottuk a Gyulai Hentesek Hagyományőrző Egyesületét 2008. január elsejével, illetve a kör lobbizásba kezdett, hogy a kiállítási anyag – melyet időközben átszállítottak a békéscsabai Munkácsy múzeumhoz – visszakerüljön Gyulára. Ebben az évben ünnepeltük a gyulai húsipar létezésének 140. évfordulóját. A visszaszerezés sikerült is: az anyag 2007 őszén ismét Gyulán volt. Az épületet többször eladásra kínálták – mindig sikertelenül –, aztán az önkormányzat letett az értékesítésről, s úgy határozott, hogy nem kívánja értékesíteni az épületet, illetve szerény bérleti díjért, öt évre bérbe adja egyesületünknek annak reményében, hogy a visszaszállított kiállítási anyagot helyre állítva, a karbantartását biztosítva újra elhelyezzük ebben a Shell-kút mögötti, 2010-ben ipari műemlékké nyilvánított épületben.

– *Mi várható öt év után?*

– Hamarosan letelik az eddigi bérleti idő. Azon dolgozunk, hogy hosszabbítsuk meg azt, de már 10-15 évre. Az önkormányzat gazdasági-pénzügyi-turisztikai bizottságának külsős tagjaként is ezt reális kérdésnek gondolom, minthogy a vállaltak szerint működünk, időközben rengeteg felújítási, karbantartási munkát is végeztünk megfelelő színvonalon. Az öt esztendő elegendő volt ahhoz, hogy megismerjenek bennünket, s mondhatom azt, hogy népszerűek is lettünk.

– *Gyarapítani is tudták a gyűjteményt?*

– Hogyne. Azóta a gyűjtemény mintegy a duplájára nőtt. Húsbolti részleteket, bemutató sarkokat és egyebeket alakítottunk ki. S mindez folyamatosan tovább fejlődik. A kis irodánkban látható szekrény például Stéberl Andrásnak, a gyulai kolbász egyik nagy mesterének a dolgozószobájából való. A hozzá tartozó íróasztal a kiállításon látható. Az unokától kaptuk. Már nem csak Magyarországon ismerik egyesületünk tevékenységét, járunk Németországba – Ditzingenbe, Gyula testvérvárosába rendszeresen –, Erfurtból is kaptunk már meghívást, sőt Székelyföldre, a Vajdaságba is rendszeresen eljutunk.

Nem csak anya, húsos múzeum is csak egy van...

–*Gyanítom, mindenhol be is mutatják a tudásukat.*

–Természetesen. Kiállításra, karácsonyi vásárra megyünk. Erfurtban a tübingi kolbászbarátok egyesülete meghívásának teszünk eleget. Manapság már amolyan közösségi térként is funkcionál az egyesület. Sajnos, olyan programra nem nagyon jut időnk, hogy a tagság csak összeüljön, s beszélgessünk. Többnyire valamilyen konkrét cél, feladat megtárgyalása miatt találkozunk. Különböző gasztronómiai rendezvényeket szervezünk itt az épületben, vagy külső helyszíneken. A turisták nagyon szeretik kolbászkészítési, kolbászsütési programjainkat, ehhez megfelelő teremmel is rendelkezünk. Jönnek tavasszal és ősszel is, de a legtöbben nyáron járnak itt. Ehhez nekünk is meg kell mozgatnunk néhány emberünket.

– *A szállodák révén jönnek az érdeklődők?*

–Részben. A gyulai Turisztikai Nonprofit Kft.-vel, s az általa működtetett Tourinform Irodával, a szállodákkal, az idegenforgalom más szereplőjével jó kapcsolatokat ápolunk. A Gyulai Idegenforgalmi Egyesületnek is tagjai vagyunk megalakulásunk óta.

– Akkor most hadd csodálkozzam: hogyhogy nem tagjai a Gyulai Civil Szervezetek Szövetségének?

– A csoda tudja. Elvöltünk magunkban, a Gyulai Városbarátok Köre révén szereztünk információkat. Oda-vissza sok tagunk van. Az ottani vezetők közül néhányan nálunk is tagok – és fordítva. Éppen körbeli tagságom révén vagyok a Gyulai Civil Szervezetek Szövetségének alelnöke. Az utóbbi években jobban felfigyeltünk a szövetség tevékenységére. A belépésnek még csak technikai problémái sem voltak. Szóval, belépünk, s akkor szervezetileg is tagok leszünk.

– Kívülállóként annyit érzékel az ember, hogy a város és az év tele van érdekes civil programokkal. S mintha segítenék is egymást, kapcsolódnak is egymás rendezvényeihez.

– Rengeteg kisebb civil szervezet tevékenykedik a városban, többségük nem ilyen látványos szerepet vállal, mint például mi is. A városban más civil szervezet nem fejt ki múzeumjellegű tevékenységet, ami pedig a húsos szakmát illeti, ilyen gyűjteménnyel csak mi rendelkezünk az országban. A Picknek van egy paprikamúzeuma, de az más dolog, az Országos Húsipari Kutatóintézetnek van ugyan egy „múzeuma”, de az nincs nyitva nyilvánosság számára.

Óvakodnak az „elshowzástól”

– A külföldön a legismertebb magyar termék: a gyulai kolbász. Ahogy látjuk, a hagyományőrzés kolbászkészítésben, más húsipari termékek hagyományos előállításában is megnyilvánul. Vélhetően sokan érdeklődnek is iránta. Egy nem szakmai „beütésű” turista miként juthat be a kiállításra?

– Szombaton tartunk nyitva rendszerességgel. Anyagi okok miatt a mindennapos nyitva tartás megoldhatatlan számunkra. Ám szombatonként kilenc és tizenhárom óra között nyitva vagyunk.

Ha pedig a városban olyan méretű programot rendeznek, mely jelentős számú turistát vonz, akkor abban az időszakban, egyeztetett időpontban kinyitunk, hétköznapi is, de a hétvégén mindenképpen. A tudnivalókat szórólapon, illetve a honlapunkon lehet megtalálni – ez utóbbinak évente százezer látogatója van. A bejáratnál két telefonszámot is feltüntettünk, ha kell, előzetes bejelentkezés nélkül is kinyitjuk a gyűjtemény ajtaját a bennünket felhívó érdeklődők előtt. A csoportos látogatókat előszeretettel kalauzoljuk. Ma is jártak nálunk a volt Jugoszlávia egyik utódállamából – ők két napja hívtak fel bennünket, hogy szeretnék megnézni a kiállítást. Mi nem csak kitárjuk az ajtót az érdeklődők előtt, hanem tárlatvezetést is biztosítunk számukra, ellenszolgáltatás nélkül.

– *Belépődíjat nyilván szednek.*

– Nem kérünk belépőt. A látogató egy perselybe dobott összeggel hozzájárulhat a gyűjtemény fenntartásához, fejlesztéséhez, ha akar.

– *A Gyulai Húskombinát támogatja önöket?*

– Támogatta az egyesületet. Az egyesületi munka elindulásakor nehéz volt dűlőre jutni az akkori vállalatvezetéssel. Az a vezetés ma már nem létezik. Mégis, néhány olyan eszközt, mely csak a kombinátnak állt rendelkezésére, s ők nem használták, hosszas egyeztetés, alkudozás után megkaptunk. Némi áttörés akkor következett be, amikor elkezdtük a kolbász- és sódarfesztyvályok szervezését: a névadó szponzor a Gyulai Húskombinát Rt. lett. Így már pénzzel, kolbásszal, más termékekkel is támogattak bennünket. Úgy érzékeljük, hogy a kombinát helyébe most megalakult Gyulahús Kft. a rendezvény támogatói között lesz, már meg is kerestek bennünket. Sok tagunk e cég alkalmazottja. E fesztivál elérheti a csabai iránti érdeklődést, ami a minőséget illeti, alighanem máris előnyben vagyunk. Nehéz megállni, hogy ne menjünk el a Békéscsabán tapasztalt „elshowzás” irányába, noha az anyagi előnyök csábítóak. Amíg tehetjük, kitartunk a színvonalas, szakmai kereteket biztosító rendezés, tematika mellett.

– *Mit kell tudni a gyulai fesztiválról?*

– A mi fesztiválunk eleve más szerkezetű. A hangsúly a kolbász- és sonkaversenyen van. Egyre nagyobb az érdeklődés iránta. Igaz, nem sokan képesek előállni 30 kilogrammot

meghaladó súlyú húsvéti sonkákkal... Más termékeket is – kolbászokat, szalonnákat, bármilyen más füstölt terméket – be lehet hozni. Tavaly 116-ot bírált el a zsűri. Egy kolbászversenynek mégiscsak arról kell szólnia, hogy ki tud jobb kolbászt készíteni...

– *Létezik még húsos szakképzés Gyulán?*

– Minimális mértékben. Hová, mire képezzenek?! Amikor én jelentkeztem tanulónak, 1984 tavaszán, még felvételi vizsgát kellett tennünk.

– *Jól elkanyarodtunk több irányba is. Mondja, hogy alelnöke a Gyulai Civil Szervezetek Szövetségének. Hogyan jön létre e szervezet elnöksége?*

– A szövetségben résztvevő civil szervezetek vezetői közül tisztújító közgyűlésen, jelöléssel választják ki az elnökség tagjait. Egy jelölőbizottság tett javaslatot a különféle tisztségekre. A most ősze tartott közgyűlésen engem is alelnökké választottak a Gyulai Városbarátok Körének képviselőjeként.

